

ANALIZA: Poraz i na drugom frontu

Author: IWPR
ICTY

Milosevic u stvari ima advokate, ali one koji ga zastupaju u posebnom procesu pred Holandskim sudom, gde pokusavaju da ospore njegovo pritvaranje.

Dok Slobodan Milosevic licno osporava vlastiti pritvor u Hagu pred tribunalom za ratne zlocine, trojica advokata u njegovo ime ulazu slicne prigovore pred obliznjim Holandskim sudom. Zahtevajuci oslobadjanje nekadasnjeg jugoslovenskog predsednika, advokati - staromodni krasnorecivi aktivisti u sandalama - nisu postigli veci uspeh od onog koji je vec ostvario i sam optuzeni.

Saslusanje, odrzano 23. avgusta, bilo je nacelna rasprava da bi se utvrdila eventualna pravna osnova za daljni tok slucaja. Prema holandskom zakonodavstvu, podnosilac zalbe nije obavezan da dokaze da je optuzeni nezakonito postupio, vec samo da pokaze da je takva interpretacija moguca. Kako stoji u protokolima, odrednica "nezakonito" moze biti tumacena u sirem smislu, i podrazumevati ne samo krsenja pisanih zakona, nego i nemar, ili neku drugu bitnu pogresku.

Podnosilac zalbe ima pravo da trazi sudski nalog kao privremenu meru, pre no sto slucaj otpocne pred sudom. Zene cesto koriste nacelne rasprave da se zastite od bivskih muzeva. Podstanari ih mogu iskoristiti da primoraju vlasnika stana da obavi popravku ostecenog krova. Ovakve rasprave predstavljaju i mocno orudje u rukama aktivista kao sto su borci za zastitu zivotne sredine, koji nastoje da vrse pritisak na vladu kako bi sprecili industrijsko izbacivanje otpadnih materija.

Zbog svega toga, holandske sudije su navikle na pojavljivanje politicki angazovanih advokata koji, umesto jezgrovitom jurisprudencijom, sudove zasipaju svojom divljom retorikom. Sudije su ponekad cak prinudjene da, pre no sto utvrde relevantnost argumenta za slucaj, uloze veliki napor u iznalazenju njegove pravne osnove, skrivene iza politickog paravana.

Ukratko, ovde je trebalo da je rec o mnogo blagonaklonijem okruzenju za Milosevicev pravnicki tim nego sto je Medjunarodni krivicni tribunal za ratne zlocine (ICTY). A tom timu je tako nesto zapravo neophodno. Trojica holandskih advokata, Niko Steijnen, Erik Hummels i Eirk Olof, se nose u stilu sedamdesetih. Sa dugom, sedom, u rep uvezanom kosom, obuceni u majice kratkih rukava i obuveni u papuce, oni i svojim izgledom, a ne samo onim sto govore, izrazavaju prezir prema "kapitalistickoj zaveri Zapada".

Steijnen, prema iskazu jednog holandskog advokata koji ga je posmatrao u vise navrata, poznat je po "upornom osporavanju sudija". Bilo je dana kada je Steijnen dovodio u pitanje sudijsku kompetentnost ne samo jednom, vec u nekoliko navrata. Govorio je da sudije nisu nezavisne, niti nepristrasne. Nedavno je cak izjurio iz sudnice, tvrdeci da sudije nisu sposobne da vode slucaj.

Trojica pomenutih advokata pokrenuli su postupak protiv holandskog premijera i ministra odbrane zbog saucesnistva u "bestijalnim bombardovanjima Beograda od strane NATO-a". Taj postupak ce, buduci da je odbacen pred nizim sudovima, u decembru biti poveden pred Vrhovnim sudom Holandije. Advokati su tokom leta Milosevicevu parnicu pokrenuli na vlastitu inicijativu - ne naplacujuci svoje usluge i ne ocekujuci uspeh - zbog toga sto je, kako je Hummels rekao novinarima, proces protiv bivseg jugoslovenskog predsednika " samo politika i nema nikakve veze sa pravom".

Uprkos svom entuzijazmu, advokatski tim pao je vec na prvoj prepri. Na samom pocetku, podnosioci zalbe moraju dokazati da je predsedavajući sudija sposoban i nadležan da vodi doticni spor. To znaci da moraju dokazati da ne postoji nijedan drugi postupak ili institucija od kojih bi se mogao zatraziti pravni lek, te da slucaj nece trajati predugo, ni biti komplikovan.

Tokom tročasovne rasprave, Milosevicevi advokati zastupali su uverenje da je tribunal protivzakonita institucija, koju je Savet bezbednosti osnovao na neprikladan nacin, umesto medjunarodnim ugovorom. Oslovljavajuci ovaj organ UN-a kao "takozvani tribunal" i "marionetski sud", advokati su ga, iz razloga sto je osnovan na "nedemokratski" nacin, nazvali i "fasistickim".

Cak i da je zakonita institucija, Milosevicevi advokati tvrde da tribunal ne bi bio ni nezavisan ni nepristrasan, te da krsi Clan 6 Evropske povelje o ljudskim pravima, kojom je zagantovano posteno sudjenje. "Tribunal je nelegalan, i zato ne postoji. Tamo nema nicega, a raditi s nicim je nezakonito", rekli su sudiji. Iz tih razloga, advokati insistiraju da holandski sudovi preuzmu ovaj slucaj, kao i da se Milosevica smesta pusti na slobodu.

Sudija Okruznog suda Roel Peris nije prihvatio nijedan od ovih argumenata. Zakljucio je da nadleznost za Milosevicev pritvor lezi negde drugo, pre svega kod samog tribunala za ratne zlocine. Za najprikladniji pravni presedan, sudija se pozvao na odluku o jurisdikciji koju je apelaciono vece tribunala donelo 2. oktobra 1995, u slucaju Tadic. Takodje je ukazao na Clan 103 Povelje UN, kojim su regulisane obaveze drzave Holandije da saradjuje s UN, sto konkretno znaci prenosenje nadleznosti, za postupke protiv optuzenih, tribunalu. Kao drzava-domacin, Holandija samo omogucava aktivnosti tribunala.

Pozivajuci se na slican postupak koji je pred Evropskim sudom za ljudska prava prosle godine poveo jedan drugi tribunalov zatvorenik, nekadasnji komandant bosanskih Hrvata Mladen ("Tuta") Naletilic, sudija Peris je zakljucio da je Milosevic bio "predat medjunarodnom sudu koji, s obzirom na sadrzaj njegovog Statuta i Pravilnika o postupku, nudi sva neophodna jemstva, ukljucujuci i ona koje se ticu nepristrasnosti i nezavisnosti".

Advokati su uzvratili tvrdnjom da tribunal, uz ostale propuste, nema ni podesan pravilnik o pritvaranju i privremenom pustanju na slobodu. Takodje su insistirali na tome da su Milosevicevo hapsenje u Beogradu i njegova ekstradicija u Hag bili protivzakoniti, kako zbog toga sto je Srbija navodno prekrasila jugoslovenski zakon, tako i zbog toga sto Milosevic nije bio u prilici da izađe pred sudiju pre no sto je predat drugoj zemlji.

Da su advokati uspeli dokazati da je tribunal kriv za flagrantna krsenja ljudskih prava, i to uz pomoc Holandije, sudija bi bio prinudjen preuzeti Milosevicev slucaj. Ovom prilikom, medjutim, oni nisu ni pokusali pokazati da je drzava Holandija na bilo koji nacin ucestvovala u odluci Beograda da Milosevica izruci tribunalu. Umesto toga, usredsredili su se na postojanje "velike zavere NATO, ICTY, Djindjicevog klana i holandske drzave".

Ali ni svi izneti argumenti nisu bili od pomoci. Sudija se nije dao ubediti ni u kakvu protivzakonitu holandsku umesanost u ovaj slucaj. On je izgledao jos manje dirnut advokatskom tvrdnjom da bivsi predsednici uzivaju imunitet pred sudom, zahtevajuci od njih da je obrazloze u kontekstu slucaja bivseg cileanskog predsednika Avgusta Pinocea, sto su oni jednostavno ignorisali.

Pismenom odlukom koju je doneo 31. avgusta, dan nakon Milosevicevog pojavljivanja na statusnoj konferenciji pred tribunalom za ratne zlocine, sudija Peris je obustavio postupak i svako dalje njegovo razmatranje vratio u nadleznost samog tribunala. Izgledno je da ce Sudsko vece dati neki odgovor, buduci da tvrdoglavi razlozi koje je sam Milosevic iznio u pisanoj predstavi pred tribunalom, nalikuju onim koje su savetnici izneli u holandskoj istrazi.

Uprkos oskudnoj i u pravnom smislu neuverljivoj argumentaciji Milosevicevog tabora, nuzno je da se i dalje dovodi u pitanje proces izrucenja sudu UN-a. Ukoliko su zaista postojala ozbiljna krsenja ljudskih prava - kakva su, recimo, mucenje ili fizicke zloupotrebe - holandska vlada se zasigurno ne bi mogla zakloniti iza Clana 103 Povelje UN i izjaviti je samo prevozila zatvorenika u zatvor, bez odgovornosti za to kako se prema njemu postupa.

Ali, prema jasnom pravnom presedanu koji je utvrdio Evropski sud za ljudska prava, sve dok pravila pritvora, privremenog oslobadjanja i postupka, u dovoljnoj meri garantuju ljudska prava i odgovarajuci proces, vlada moze preneti svoju nadleznost medjunarodnom organu i nije obavezna da ispita svaki pojedinacan slucaj kako bi obezbedila postovanje Evropskog zakona o ljudskim pravima. I pored toga, cini se da ce se Milosevicevi advokati, zbog odluke koja je doneta, ipak zaliti holandskom Vrhovnom sudu, a mozda i samom Evropskom sudu za ljudska prava.

Ako su Milosevica njegovi holandski advokati izneverili na sudskom bojnopolju, korist od njihove propagande podjednako je zanemarljiva. Nakon saslusanja, reporterima su ponudjene pisane verzije njihovih rasprava na preko 80 stranica po ceni od 30 guldena (12 americkih dolara), uz napomenu da je sav prihod namenjen "zrtvama NATO bombardovanja u Jugoslaviji". Kupaca nije bilo. Takodje, jedan od advokata obratio se novinarima, ali samo na holandskom, odbijajuci da koristi engleski. Tako da svet nikada nece saznati kako su sudije tribunala marionete u rukama NATO, kao ni to da Slobodanu Milosevicu nikada nece biti izrucena istinska i nepristrasna presuda za ono sto je ucinio.

Hakelina Verijn Stjuart je advokat, novinar i komentator. Bavi se pitanjima vezanim za tribunal za ratne zlocine u Hagu.

Focus: Medunarodni krivicni sud za bivsu Jugoslaviju

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/analiza-poraz-i-na-drugom-frontu>